

Streszczenie pracy doktorskiej Urszuli Comi pt.: „Zabezpieczenie roszczeń w międzynarodowym arbitrażu handlowym na gruncie polskiego i angielskiego *lex arbitrii*”.

Zabezpieczenie – tymczasowe rozstrzygnięcie, które może służyć np. zachowaniu *status quo* w toku postępowania, zabezpieczeniu aktywów będących przedmiotem postępowania lub które byłyby niezbędne do wykonania prawomocnego orzeczenia – musi zostać udzielone i wykonane szybko, nawet bez powiadomienia strony przeciwnej, aby było skuteczne. Sądy państwowe mają władzę udzielenia zabezpieczenia *ex parte*, które jest natychmiast wykonalne. Z kolei sądy arbitrażowe są jak strażnicy, którzy muszą pożyczyć miecz i poprosić o pozwolenie za każdym razem, zanim zaprowadzą porządek. Ich kompetencje są mocno ograniczone, co może sprawić, że postępowanie arbitrażowe będzie mniej skuteczne niż postępowanie przed sądem krajowym. Mimo to niektórzy wybierają arbitraż, zazwyczaj ze względu na gwarancje zachowania poufności oraz stosunkowo krótki czas trwania postępowania. Wolność ich wyboru doznaje jednak poważnych ograniczeń w zakresie zabezpieczenia roszczeń. Przeważnie, w tym w Polsce oraz w Anglii, sądy arbitrażowe nie mają uprawnień do wydawania zabezpieczenia *ex parte*, jak również w stosunku do stron trzecich (w tym do zamrożenia aktywów obowiązanego). Ponadto sądy arbitrażowe potrzebują wsparcia sądów państwowych, aby ich orzeczenia były skuteczne. W przypadku zabezpieczenia ograniczenia te mają kluczowe znaczenie. Z uwagi na wymóg zawiadomienia drugiej strony, a następnie uzyskania klauzuli wykonalności uzyskanie zabezpieczenia arbitrażowego jest długotrwałe, a środek taki mało skuteczny lub wręcz bezprzedmiotowy. Strona pozwana ma bowiem dużo czasu, by wyzbyć się swojego majątku i uniemożliwić przyszłą egzekucję.

Co więcej, różnice między przepisami poszczególnych państw mogą sprawić, że egzekwowanie zabezpieczenia za granicą będzie bardzo trudne i długotrwałe. Taka sytuacja może wystąpić, gdy miejsce wykonania znajduje się w innym państwie niż miejsce arbitrażu. W wielu państwach, np. we Francji, brak jest jasnej podstawy prawnej, by zagraniczne zabezpieczenie arbitrażowe uznać lub wykonać. Sądy państwowe stoją w tej sytuacji przed trudnym zadaniem interpretacji prawa w taki sposób, by nie uniemożliwić funkcjonowania arbitrażu. W Polsce prawo dozwala na uznanie i wykonanie zagranicznego zabezpieczenia arbitrażowego, zaś w Anglii kwestia ta nie została wprost uregulowana. Przepisy w obu państwach pozostawiają pewne niejasności i trudności.

Dodatkowe trudności mogą powstać wtedy, gdy dany środek zabezpieczający jest nieznan

w kraju wykonania. Prawo niemieckie przewiduje w tej sytuacji możliwość dostosowania takiego środka do prawa krajowego. Pozostaje jednak kontrowersyjny zakres tego dostosowania. W prawie polskim oraz angielskim brak jest podobnych przepisów.

Rozprawa obejmuje przede wszystkim zabezpieczenie roszczeń dochodzonych w arbitrażu w prawie polskim i angielskim. Państwa te reprezentują dwa różne systemy: kontynentalny i *common law*. Ponadto, prawo polskie oparte jest głównie na ustawie modelowej UNCITRAL z 1985 r., zaś angielskie przepisy są zupełnie inne, co czyni je interesującymi do porównania.

Celem rozprawy jest opracowanie systematyki rozwiązań w prawie polskim i angielskim, komparatystyczna analiza tych rozwiązań oraz przedstawienie propozycji, jak można je zmienić, aby były bardziej skuteczne, przy zachowaniu gwarancji poszanowania praw procesowych obu stron. Propozycje te są zorientowane w szczególności na prawo polskie, lecz większość może znaleźć odpowiednie zastosowanie również w innych systemach prawnych, w tym w Anglii.

Rozprawa zawiera również uwagi prawnoporównawcze dotyczące innych jurysdykcji. Konieczne jest przedstawienie tego problemu w szerszym kontekście, zwłaszcza że jest on powszechny w wielu państwach europejskich, nie tylko w Polsce i Anglii. Problem ten ma również wymiar międzynarodowy z uwagi na fakt, że szczególne trudności występują w arbitrażu międzynarodowym.

Zastosowane zostały głównie metody: dogmatyczna i porównawcza. Metoda dogmatyczna jest niezbędna do analizy aktów prawnych, orzecznictwa i doktryny w oparciu o zasady logiki. Ze względu na międzynarodowy wymiar omawianego problemu konieczne było również zastosowanie metody porównawczej.